

FANØ KOMMUNE
Skolevej 5
6720 Fanø

Torvegade 74, 6700 Esbjerg

Dato	3. august 2021
Sagsbehandler	Mette Sejerup Rasmussen
Telefon direkte	76 16 51 25
Sagsid	21/5813

Dispensation til etablering af formidlingssted på beskyttet hede på Kikkebjerg

Esbjerg Kommune giver hermed dispensation til etablering af formidlingssted i en beskyttet hede på matr.nr. 507d Odden By, Nordby.

Arealet ejes af Naturstyrelsen, og kan ses på fig. 6 side 5. Lodshuset ejes af Fanø Kommune.

Dispensationen gives på følgende vilkår, som skal overholdes ved udførelse af projektet:

1. Dispensationen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet den 31. august 2021.
2. Det forudsættes, at det ansøgte udføres som beskrevet i ansøgningsmaterialet.
3. Anlægsarbejdet må ikke skabe varige spor i den beskyttede naturtype. Det kan f.eks. ske ved brug af køreplader, hvis jordbunden er blød.
4. Der må ikke foretages nogen form for ændringer af terrænet uden for det tilladte udgravningsareal. Der må heller ikke efterlades jordbunker eller lignende.
5. Udsåning af frø, der ikke stammer fra nærområdet, må først ske to vækstsæsoner efter etableringen af formidlingsstedet og må kun finde sted, såfremt den naturlige succession ikke er startet i væsentligt omfang. Natur & Vandmiljøkontoret orienteres såfremt det er nødvendigt at udså frø der ikke stammer fra nærområdet.
6. Når arbejdet er færdigt, skal du give besked til Natur & Vandmiljøkontoret, så vi kan kigge forbi og se, om projektet er udført som aftalt.

Disse vilkår er stillet for at sikre og beskytte naturværdierne i området. Kontakt os meget gerne, hvis der er tvivl om, hvordan vilkårene skal udføres eller overholdes.

Dispensationen er ikke længere gyldig, hvis den ikke udnyttes inden 3 år fra i dag eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år.

Baggrund for dispensationen

Ansøgers oplysninger

Fanø Kommune har den 19. februar 2021 søgt om lov til at etablere et formidlingssted med øget adgangsmuligheder på Kikkebjerg. Dispensationen er givet på baggrund af ansøgningen samt efterfølgende dialog omkring projektet.

Fanø Kommune har oplyst, at projektet består af følgende elementer:

1. 3 formidlingsplinte i form af betonstøbning med formidling.
(se illustrationer)
2. Landskabsmodel i lign. design som ovenstående
3. Anlæggelse af rampe ved siden af trappen.
4. Befæstelse af arealet på toppen af klitten med armeringssten.
5. Indretning af udstilling inde i Lodshuset

Målet med projektet er at understøtte Nationalpark Vadehavets formål og målsætninger om turisme, friluftsliv og formidling i nationalparken. Samtidig har Fanø Kommune en målsætning om at formidle udpegningen af Vadehavet til UNESCOs Verdensarv.

Stedet er udvalgt, idet det allerede i dag og gennem de sidste mange årtier allerede har fungeret som udsigtspunkt. Derfor er stedet oplagt til at formidle den del af verdensarvsudpegningen, som omhandler landskabsdannelsen. Stedet har samtidig en kulturhistorisk værdi for Fanø.

Formidlingen af verdensarven har en absolut central betydning for projektet, hvor Fanø Kommune har afsat en betydelig økonomi for at prioritere formidlingen af netop UNESCOs verdensarvsområde i Vadehavet. Dette bliver ikke formidlet i dag på trods af den store betydning denne udpegning har for området.

I dag før nærværende projekt er blevet en realitet, opleves på toppen af klitten flere steder spredt slitage. For at bevare Kikkebjergs naturlige udseende og samtidig for at beskytte mod erosion, indtænkes en belægning rundt på terrænet ved Lodshusets vestlige fløj og fra trappen om til den nye formidlingsplint/landskabsmodel. Der forslås anvendt græsarmeringssten, da bevoksningen således forsat kan gro på toppen af Kikkebjerg.

Dette er tænkt som en forebyggende foranstaltning ift. det nuværende besøgstryk. Nærværende projekts mindre formidlingsforanstaltninger forventes dog ikke at øge besøgstallet væsentligt.

Fig. 1: Eks. på græsarmeringssten.

Sikringen mod slid ønsket etableret med nedlæggelse af græsarmeringsfliser, gennemhullede sten på 10-15 cm i bredden, som vegetationen hurtigt kan vokse op igennem.

Lodsejeren (Naturstyrelsen) og parterne i projektet oplyser, at man vil anvende den tyndest mulige armering, da denne udelukkende skal kunne modstå slid fra gående/stående gæster. Dermed fjernes det tyndest mulige lag af overfladejord/sand fra arealet, maksimalt 15 cm. Jorden/sandet deponeres og anvendes igen i og omkring armeringen.

Hermed ønsker Naturstyrelsen at udnytte den frøbank fra vegetationen, der naturligt i dag forekommer i området. Som supplement spredes frø, slået på naboarealerne, over armeringen. Som sidste mulighed kan sås en indkøbt frøblanding med klit- og tørketålende arter, der matcher den helt lokale og naturlige vegetationstype.

Til etableringen af armeringsfliserne vil man anvende en lille entreprenør gravemaskine på bæltet og med en bred skovl, der kan løfte overfladejorden.

Grunden til, at NST ikke ønsker plastikarmering, men en type af fliser med sammen gennemhullede struktur, er et vedligeholdelseshensyn. Man har erfaring med, at plastikarmering flækker, og man løbende så skal retablere.

Fig. 2: Spredt slitage på toppen af Kikkebjerg.

Fra betonvejen og op til toppen af Kikkebjerget, hvor Lodshuset står og udstilling og formidlingsplinten planlægges, forefindes i dag en trappe.

Langs denne trappe, på eksisterende terræn og med stedets hældning forslås det at der samtidig med projektet anlægges en rampe, eksempelvis anlagt med betonfliser som trappen.

Fig. 3: Eksempel på en rampe etableret med fliser.

Fig. 4: Lodshus og trappe set fra betonvejen.

Fig. 5: Trappen op fra vejen til toppen af Kikkebjerg bør suppleres med en rampe, som også flytter trafikken og dermed forebygger slid på klitten.

Fig. 6: Skitse med angivelse af, hvor plintene placeres og området der befæstes med græsarmingssten.

Kommunens vurdering

Kommunen besøgte arealet den 23. februar 2021. Formålet med besøget var at undersøge naturforholdene på det areal, som vil blive påvirket af projektet.

Ved besøget i februar blev der i projektområdet registreret enårigt rapgræs, vårgæslingeblostm, sand-hjælme og alm. kløvtand. Området bærer tydeligt præg af stor slitage.

I 2018 blev arealet besøgt d. 3. august som led i kommunens naturkvalitetskortlægningen. I den forbindelse blev heden beskrevet som græs, lav- og hedelyngdomineret. Området var meget udtørret ved besøget men tydeligt kaningræsset. Der blev bl.a. registreret følgende arter, blåmunke, almindelig kløvtand, vellugtende gulaks, håret høgeurt, katteskæg, almindelig kongepen, plæne-kransemos, rødknæ, sandskæg, sand-star, fåre-svingel, ene-jomfruhår, art af rensdyrlav | *Cladina* sp., bølget bunke, hedelyng og sand-hjælme.

Der blev i den forbindelse beregnet et strukturindeks: 0,52, et artsindeks: 0,77 og et samlet naturtilstandsindeks: 0,62.

Området ligger i landzone og er fredskov.

Naturbeskyttelsesloven indeholder et forbud mod at ændre beskyttede naturområders tilstand. Loven giver dog mulighed for, at kommunen i særlige tilfælde kan gøre undtagelser fra forbuddet.

Kommunen vurderer, at der i dette tilfælde er særlige forhold til stede, og at der kan gives dispensation til det ansøgte.

Der er i afgørelsen lagt vægt på at;

- projektet vil medføre større tilgængelighed.
- projektet vil formidle naturværdierne og samtidig "code og conduct" og derved være medvirkende til, at det øgede pres, der er på Fanøs naturområder, sker mere "styret"; udenom de mest sårbare områder.
- Området allerede i dag er meget forstyrret og meget slidt og at projektet vurderes at kunne gøre området mere robust uden at ændre væsentligt på områdets karakter.

Naturtypen vil også fremover være omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Fremtidige ændringer af naturtypens mål derfor ikke foretages uden en ny dispensation.

Dispensationen og de stillede vilkår er bindende for ejere og andre personer, som har rettigheder over arealet. Det er altid ejerens ansvar, at der ikke foregår ulovlige indgreb i den beskyttede natur.

Bruges arealet af en anden, for eksempel en forpagter, har brugeren også et ansvar for at overholde loven. Det er desuden ansøgerens pligt at oplyse eventuelle andre, der skal udføre arbejdet, om hvad der står i dispensationen.

Natura 2000 og særligt beskyttede arter

Arealet ligger ca. 290 m fra nærmeste Natura 2000-område. Det drejer sig om habitatområde nr. 78 – Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde.

Projektet har dog ikke en karakter, hverken i sig eller i forbindelse med etableringen af det, at det kan have en væsentlig påvirkning af arter eller naturtyper på udpegningsgrundlaget.

Det er kommunens vurdering, at projektet ikke vil forringe levevilkårene for de særligt beskyttede dyre- og plantearter, som er omfattet af habitatdirektivets bilag IV. Det skyldes, at arealet ikke vurderes at være yngle- eller rastested for de særligt beskyttede arter. Detaljeret kendskab til de enkelte arters forekomst i området haves dog ikke.

Lovgrundlag og andre tilladelser

Dispensationen er givet efter § 65, stk. 2, jf. § 3 i naturbeskyttelsesloven, lovbekendtgørelse nr. 240 af 13. marts 2019.

Denne dispensation fra naturbeskyttelsesloven fritager ikke dig fra at skulle indhente tilladelse til forhold som reguleres af anden lovgivning. Hvis dele af projektet kræver andre tilladelser, skal du huske at søge om tilladelse til dem.

Det kan for eksempel være hvis:

- Der vil blive ledt grundvand ud i vandløb.
- Der foretages ændringer i grøfter, rørledninger eller dræn, så der opstaves vand på andres ejendom.
- Der flyttes jord mellem forskellige matrikler.

Hvis der skal udføres gravearbejde i forbindelse med projektet, kan du anmode Sydvestjyske Museer om en udtalelse om, hvorvidt arbejdet indebærer risiko for ødelæggelse af fortidsminder. Det står i museumsloven, at gravearbejde skal standses, hvis der under arbejdet findes spor af fortidsminder. Sker dette, skal Sydvestjyske Museer straks kontaktes. Læs mere på www.sydvestjyskemuseer.dk.

Klagemuligheder

Denne dispensation kan påklages af blandt andre arealets ejer og en række foreninger. Hvem der kan klage, og hvordan man bærer sig ad, er beskrevet i vedlagte klagevejledning.

Når klagefristen er udløbet, og der ikke er indkommet klager, kan projektet udføres. Hvis der bliver klaget over dispensationen, giver kommunen dig straks besked.

Hvis der er spørgsmål til dispensationen, kan jeg kontaktes på telefon som angivet øverst på første side.

Venlig hilsen

Mette Sejerup Rasmussen
Biolog

Bilag:

Klagevejledning

Kopi af dette brev er sendt til:

Fanø Kommune: (raadhuset@fanoe.dk).

Danmarks Naturfredningsforening: (dn@dn.dk) og (dnfanoe-sager@dn.dk).

Dansk Ornitologisk Forening: (natur@dof.dk) og (esbjerg@dof.dk).

Miljøstyrelsen: (mst@mst.dk).

Naturstyrelsen: (nst@nst.dk) og (blh@nst.dk).

Sydvestjyske Museer: (museum@sydvestjyskemuseer.dk).

Friluftsrådet: (kreds@friluftsradet.dk) og
(sydvestjylland@friluftsradet.dk).

Dansk Botanisk Forening (dbf.oestjylland@gmail.com).

Danmarks Sportsfiskerforbund: (post@sportsfiskerforbundet.dk),
(lbt@sportsfiskerforbundet.dk) og (vadehavet@sportsfiskerforbundet.dk).

Dansk Fritidsfiskerforbund: (teamstr@gmail.com).

Dansk Forening for Rosport: (dffr@roning.dk).

Dansk Kano og Kajak Forbund: (miljo@kano-kajak.dk).

Nationalpark Vadehavet: (vadehavet@danmarksnationalparker.dk).

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Klagen skal senest være indgivet den 31. august 2021, der er 4 uger efter offentliggørelse på kommunens hjemmeside.

Reglerne omkring klage er beskrevet i naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 1.

Følgende kan klage over afgørelsen:

- adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, samt
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Hvis der bliver klaget over afgørelsen, får du omgående besked herom, og Miljø- og Fødevarerklagenævnets endelige afgørelse må så afventes. Hvis der ikke bliver klaget, må dispensationen udnyttes, når klagefristen er udløbet.

Du klager via Klageportalen, som ligger på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk - typisk med NEM-ID. Klagen sendes automatisk fra Klageportalen til os. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for kommunen i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr på kr. 900,- for privatpersoner og på kr. 1.800,- for virksomheder og organisationer. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen. Spørgsmål vedrørende gebyr rettes til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, som du finder via Nævnenes Hus - www.naevneneshus.dk.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet afviser din klage, hvis du sender den uden om klageportalen, medmindre du er blevet fritaget for brug af klageportalen. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning via mail til [Miljø- og Fødevarerklagenævnet](mailto:Miljø-og-Fødevarerklagenævnet). Nævnet afgør herefter, om du kan fritages for at bruge klageportalen. [Se betingelserne for at blive fritaget.](#)

Du må ikke gå i gang med det projekt, som du har fået dispensation til, før klagefristen er udløbet. En klage over afgørelsen medfører desuden at du ikke må gå i gang med projektet, før klagen er behandlet af klagenævnet.

Hvis afgørelsen ønskes indbragt for domstolene, skal dette ske inden 6 måneder fra afgørelsen er bekendtgjort af kommunen eller - i forbindelse med klage - af Miljø- og Fødevarerklagenævnet.